

Rold Skovs Venner

BAKKE NED OG BAKKE OP.

Hvor var det en hyggelig tur, og hvor var vi heldige med vejret på årets starttur til Jægersborg skov den 21. marts. For efter måneder med regn og atter regn, blev det om ikke solskin, så dog et både stille og stemningsfuldt gråvejr, hvilket blot var med til at forstærke skovens dufte og farver.

Mødestedet var sat på selve Jægersborgvej, og turen går da også straks mod syd ad denne til vi når vort eget navnetræ, "Marilyn Monroe". Af hensyn til senere tilkomne medlemmer, fortæller Helge om hvordan det gik for sig, da Rold Skovs Venner gav træet dette navn. Alle kan da også tydeligt se, at navnet er meget velvalgt, ligesom der er megen moro, og mange muntre bemærkninger om træets særdeles flotte "attributter".

Turen går videre, og hvis man er godt kendt i skoven, kan man også påvise nogle gamle ting, der nu er forsvundet. I dette tilfælde drejer det sig om Hjorts bæk, der stod lige ved en ligeledes forsvunden mose. Området er nu tilplantet med graner, men Helge fortæller, at man tidligere kunne sidde her og nyde den flotte udsigt helt ind til Skørping.

Vi fortsætter østover til pladsen med Stougaards Ege. Helge fortæller om hvordan han kom i kontakt med den tidligere skovrider, H.P. Stougaard, der var kendt som en temmelig utilnærmelig mand. På et tidspunkt, hvor Helge endnu var ret ny på egnen, ville han gerne høre noget om Røverne fra Rold. Han besøgte derfor Stougaard nede i Jægerslund, der da var tjenestebolig for skovriderne på Lindensborg gods. Samtalen gik meget trægt, men på et tidspunkt hvor Stougaard forlod kontoret, fik Helge øje på et stik, der var lavet efter et maleri af en lille skovsø. For at se, om han kunne bløde skovrideren op, roste Helge dette billede, og det virkede da også så godt, at han blev inviteret med ind i stuen, hvor det originale billede hang. Dette havde nemlig både en lang historie, og personlig betydning for skovriderparret. Der blev endda serveret kaffe, og fra den dag var de to mænd blevet fine venner.

Helge fortæller også om Stougaards forgænger, skovrider Carl Weismann, der måtte forlade sin stilling efter en uoverensstemmelse med Lensgreven.

Weismann havde fået besked af Lensgreven om at fælde et bestemt træ, men efter et par års forløb, var dette stadig ikke sket. Lensgreven

spurgte Weismann hvorfor, hvortil denne svarede: "Det går over

min forstlige ære at fælde det træ". Hertil svarede Lensgreven:

"Ja, og det går over min lensgrevelige ære, at have en skov-

rider, der ikke gør som jeg siger". Da Helge senere skulle

skrive en af sine bøger (hvor Danmark er lunere), ville

han gerne have denne historie bekræftet af Weismanns

søn, forfatteren og biologen Carl Weismann.

Denne svarede Helge: "Jeg kender ikke årsagen til afskedigelsen, men da min far kunne være meget kontrær, så er jeg sikker på at det godt kan være rigtigt". Helge havde tidligere fået denne historie fortalt af kromanden Frimuth Engelst, og med bekræftelsen fra Weismanns søn, kunne han nu roligt nedfælde den på tryk.

I modsætning til den føromtalte, men nu forsvundne mose, når vi frem til Skalsminde mose, der heldigvis stadig ligger hen som et særdeles skønt stykke natur. Helge siger, at området ved mosen tillige er et godt sted at observere råvildtet når dette græsser. I særdeleshed en tidlig morgen eller sen aften. Ved Skalsmindehuset har der tidligere ligget en såkaldt tyskerlade. En sådan, var egentlig blot en stor tagkonstruktion, der næsten var bygget direkte på jorden, og som oftest var tækket med lyng. Da der kun fandtes denne, samt en ovre ved Terndrup,

Tegning af Mikkel Ræv
ved en træstub.

forsøgte Helge at få laden bevaret, evt. ved at lade en spejdertrop overtage og vedligeholde den. Forslaget vandt dog ikke gehør hos Lindenberg gods, så nu er den desværre borte. Ikke langt fra mosen møder vi "Rasmussens Eg". Vi husker, at det var tidligere skovfoged Ejnar Pedersen, der som en hyldest til Jens Rasmussen, lod træet flytte til den nuværende plads. Den dygtige forstmand Jens Rasmussen var netop rejst her fra Lindenberg til Bregentved, men blev senere overførster på Vallø gods. Det eneste sted hvor denne titel er bevaret helt til vore dage.

Lige syd for Skalsminde mose stopper vi i et vejkryds, hvor tre veje danner en trekant i form af en lille høj. Engang da Helge stod her en tidlig morgen, havde han en oplevelse med at se tre små rævehvalpe løbe rundt og lege ude på vejen, uden at de tog nogen som helst notits af ham. Dette fik dog en brat ende, da moderen kom ud af graven og vejrede at der var noget galt. Så kan det nok være hun tog dem i nakken én for én og bar dem tilbage i den sikre grav. Det var faktisk ret pudsigt, at Helge fortalte lige netop den historie, for da vi fortsatte turen, opdagede vi, at der på den modsatte side af højen, hvor Helge lige havde stået, fandtes to friske rævehuller. Det ene var endda fuldt af rævespor, så Mikkel har garanteret ligget dernede og hørt hvad Helge fortalte.

Turen går herefter mod syd langs Asp hede til det næste mål, som er pladsen ved "Den store Bøg". Dette har to formål, nemlig at holde rast, men også for at høre om hvor hurtigt tingene kan forandre sig, idet både "Den store Bøg" og "Dødemandstræet" allerede er borte siden Helge skrev sin bog om "Navnkundige træer i Rold skov". Den føromtalt skovfoged, Ejnar Pedersen havde dog heldigvis været så forudseende, at han allerede havde sået nogle frø fra "Den store Bøg", således at mange af dennes "børn" nu står ved ruinen af modertræet. Det bedste af disse vil forhåbentlig få lov at vokse op, således at det med tiden kan overtage stammoderens plads. De omkringstående graner fortæller os tydeligt, hvor omfangsrig den gamle kæmpe egentlig var i dennes velmagtsdage.

Vi fortsætter nu op langs Ulvedalen. Her fortæller Helge om den tid, da der virkelig var ulve i Rold skov, men også noget om Lindenberg gods fra den periode, hvor familien Schimmelmann har ejet dette. Det var indtil for nogle få år siden Danmarks største gods i areal, og kun overgået i værdi af Frijsenborg ved Aarhus.

På opfordring af Hanne, fortæller Helge nu om at han både har været til nytårskur hos Dronningen og i Lykkehjulet. For at tage det sidste først er historien den, at Lykkehjulet har taget et nyt emne op hvor deltagerne skal svare på nogle spørgsmål, som er relateret til bestemte egne i Danmark. Man har så inviteret nogle relevante personer til at stille disse spørgsmål, og da emnet en aften drejede sig om Rebild bakker, måtte dette jo selvsagt blive Helge. Denne gav så den udvalgte deltager tre muligheder for at svare på hvornår der bliver holdt Rebildfest. Herefter fortalte han, med mange afbrydelser, også lidt om Rebild bakker og Rold skov.

Vi hører også om, at Helge for første gang har været til nytårskur hos Dronningen for at repræsentere organisationen "Plant et træ". Selv for Helge, der ellers prøver lidt af hvert, var dette en stor oplevelse. Alle var naturligvis klædt i kjole og hvidt, og efter modtagelse og tilrettevisning fra hoffets lakajer, kom gæsterne så endelig ind for at hilse på Dronningen, Prinsen og Kronprinsen. Det var Helges indtryk, at det især var Kronprinsen, der skabte en god og hyggelig stemning, mens de stolte forældre mest så til. Helge takkede Kronprinsen for at denne gør så meget for organisationen, hvortil han svarede, at han som dens protektor var meget glad for at komme, og at de endelig ikke måtte undlade at kalde på ham, når der foregik noget.

Da Helge skulle forlade nytårskuren skete der så en mindre katastrofe. Der står nemlig en cigarkasse ved udgangen, som bruges til at smide mønter i til lakajerne, og Helge havde ikke en krone på lommen. Det var godt nok flovt, men bedre held næste gang.

Vi er nu så langt henne på dagen, at Helge er nødt til at skynde sig hjem, hvilket betyder, at fmd. får overladt ledelsen af turen resten af vejen. Det er svært at sige, om alle 65 deltagere var trygge ved dette, for en smule senilitet er der til stede, idet han ikke engang selv kunne huske datoen, da han ville orientere lidt om årets julearrangement. Derimod fik vi en god orientering af Käthe om den kommende bustur til Hald og Dollerup bakker.

Alle kom dog godt tilbage til udgangspunktet ved Jægerslund, og hermed kunne vi nok engang glæde os over, at vi også i 1999 havde fået en særdeles fin og hyggelig sæsonstart.

Tur 2.

Også på turen til Nørlund skov den 18. april, var vi særdeles heldige med vejret, for akkurat ligesom sidste gang, var vi blevet truet med udbredt regn, hvilket dog heldigvis gik uden om Nordjylland. Solen kunne endda anes igennem skyerne.

Trods det, at turen for det meste skal foregå i området sønden for Rold-Haverslevvejen, møder vi ved det gamle Conradsminde glasværk, idet vi for første gang nogensinde, har fået lov at gå ind omkring Sortemosen. Dette betyder, at vi kommer til at opleve en rigtig flot natur-tur i et urskovslignende område langs mosen. Helge siger godt nok, at vi faktisk kunne være kommet en lettere vej herind, men det er jo slet ikke det vi vil.

Han pointerer også, at vi skal prise os lykkelige over tilladelsen til denne tur, da det ikke er noget man normalt tillader, idet det netop er her, både kronvildt og råvildt holder til.

Sortemosen har selvfølgelig altid eksisteret, men den har dog ikke altid været så stor, som den er nu. I forbindelse med produktionen af glas skete der nemlig en omfattende afgravning af tørv, hvilket har bevirket, at store dele af mosen nu ligger hen som en idyllisk skovsø.

Helge benytter også lejligheden til at fortælle lidt om den Rasmus Conradsen, der helt tilbage i industriens barndom byggede et glasværk her i skoven, som følgelig kom til at hedde Conradsminde. Denne døde dog allerede 3 år senere, hvorefter virksomheden blev opkøbt og senere nedlagt af Aalborg glasværk.

Vi fortsætter nu rundt om mosen, går over Rold-Haverslevvejen og videre ud ad skovvejen lige vesten for Søndre Bjerge. Vi skal også et lille stykke ud ad Ravnkildevejen, inden vi drejer til højre mellem de mange små ejendomme, der tidligere har været landarbejderboliger for de ansatte på Nørlund.

Undervejs standser Helge for at fortælle nogle morsomme historier fra Rold skov. Han starter dog med at omtale en tildragelse med den navnkundige skovrider Jens Hvass. Denne havde engang fået en bedre frokost sammen med nogle kvindtimmer, som han så senere skulle være turleder for. Disse snakkede selvfølgelig meget, både under turen og når der blev fortalt noget, og nogle af dem kunne heller ikke følge med. Jens Hvass kunne da godt finde på at forhøre dem, og spørge om hvad han lige havde sagt. De pågældende damer havde selvfølgelig intet hørt, hvorfor de så fik en skideballe. Herpå så han på dem alle og sagde: "Iøvrigt skal I sætte tempoet op og lette r.... lidt mere, for jeg har ikke tid til dette tempo". - Hvorfor fortalte Helge mon egentlig dette, og hvorfor skulle mon kun fmd. nævnes blandt turens 84 deltagere?

Retfærdigvis skal det dog siges, at vi herefter også fik historien om Jens Hvass' stævnemøde med spætten oppe i Troldeeskoven, samt andre morsomme historier oven i handelen.

Fra det åbne land med de små ejendomme, går det nu ad en markvej mod nord for atter at komme til skovs, og snart efter drejer vi til venstre mod vest, hvor Helge stopper op ved en tilsyneladende gammel manepæl. Denne får ham til at omtale, at der for nylig er blevet fundet liget af en ung kvinde, som havde hængt sig for mere end et år siden oppe i nærheden af Urskoven.

Hvis dette havde været i gamle dage, ville man ikke have brudt sig om at gå forbi et sådant sted. Så for at være sikker på at vedkommende ikke skulle gå igen, bankede man en egepæl ned i jorden - en såkaldt manepæl. Den manepæl vi står ved her, havde Helge godt nok aldrig hørt om, før end han læste om den i DSB-bladet, så han er ret overbevist om at den må være af nyere dato.

Vi fortsætter vestover, men fra T-krydset lige før skovbrynet går turen nu tilbage ad den vej, der løber lige under Bredebakke. Formålet er, at vi skal opleve at se Fransiscobøgen.

Undervejs fortæller Helge om Nørlund gods med tilhørende skov, som omfatter alt det, som ligger på den vestlige side af Lindenberg å. Det hele startede med at en tidlig ejer byggede en såkaldt Barfred, hvilket vil sige et forsvarstårn, der anvendtes i middelalderens borge og byer. Dette ville Kong Valdemar Atterdag ikke have, hvorfor den blev revet ned. En senere ejer

byggede så en ny, men dette ville datteren, dronning Margrethe I ikke have: "Thi det var ej et herresæde, men en røverborg". Dette er faktisk første gang vi hører noget om røvere i Rold skov.

Det tredje Nørlund var ejet af lensmand i Aalborg, Peder Lykke. Dette blev dog også afbrændt af Skipper Clements tropper under grevefejden i 1534. Men i årene 1581-97 blev der så igen bygget et nyt Nørlund af den tidligere statholder Ludvig Munk. I øvrigt på samme tid som en mængde andre herregårde, der også var blevet brændt ned i det, som er kaldt Danmarks sidste borgerkrig.

Ludvig Munk blev som 52 årig gift med den magtfulde Ellen Marsvin, der da blot var 17 år gammel. De fik en datter - Kirsten Munk, og denne blev ligeledes 17 år gammel, som moderen havde været det, gift med Kong Christian IV. Kirsten Munks ægteskab med den berømte konge indebar naturligvis, at også hun har fået en væsentlig plads i danmarkshistorien.

Vi hører også om skelfejderne mellem Nørlund og Torstedlund godser, som naturligvis ophørte da de to godser blev forenede. I 1930 købte krigsråd Rasmus Conradsen godset, hvorefter der opstod en livlig aktivitet med både hestestutteri, glasværk, teglværk og kalkværk. En senere ejer, G.A. Hornemann oprettede stiftelsen Nørlund, hvilken senere er blevet til Nørlundfonden. Vi har tidligere besøgt Hornemanns grav ovre i skoven på nordsiden af Roldvejen.

Man må nok sige, at synet af den store Fransiscobøg er noget som imponerer de fleste. Som svar på et spørgsmål om navnets oprindelse, siger Helge, at dette er der faktisk ingen der ved noget om, man må blot konstatere, at sådan hedder den bare.

Det var egentlig meningen, at bøgen på et tidspunkt skulle have været fældet, men da der ikke var nogen som ville have den, fik den heldigvis lov at blive stående. Sagen var nemlig den, at der tidligere havde været en slags hytte oppe i kronen hvorfra man kunne skyde ud over markerne. For at komme derop, var der blevet banket gamle harvetænder ind i stammen, således at disse kunne fungere som trappetrin, og er der noget skovens folk har respekt for, så er det at få motorsaven beskadiget af uvedkommende fremmedlegemer. I dag kan vi så kun glæde os over, at den fældning ikke blev til noget.

Som det sidste indlæg i dag, får Kätthe ordet for at give de sidste instrukser om næste måneds bustur. Vi kan allerede nu konstatere, at denne tur tegner til at blive en succes. Det bliver også denne gang nødvendigt med en dobbeltdækkerbus, idet der allerede er tilmeldt 74 personer. Herefter var der blot igen, at vende tilbage til udgangspunktet, men for turudvalget var turen dog ikke helt tilende. Dette var nemlig nødsaget til at køre samlet hen på Røverstuen, idet fmd. endnu ikke havde fået sig samlet sammen til at bestille denne til vores julearrangement den 12. december.

Tur 3.

I dag er det søndag den 16. maj, samt tillige et dejligt forårvejr med både varme og herligt solskin. Og da Helge allerede ved tilrettelæggelsen af turprogrammet havde meldt forfald, var det jo nærliggende at vælge denne måned til en af vore længere udflugter.

Nu er det jo sådan, at man ikke "ustraffet" kommer med gode forslag på vore udvalgs møder, og da Kätthe og Birgit tidligere havde anbefalet at tage til Hald og Dollerup bakker, lå det jo lige for, at det også blev dem, der skulle arrangere en sådan tur.

Og lad det være sagt med det samme, det var bare en god tur, og der var fin tilslutning fra vore medlemmer, idet hele 75 personer havde meldt sig til at deltage.

Turen var arrangeret som en bustur, og i lighed med tidligere, havde vi også denne gang lejet en dobbeltdækkerbus gennem Frank Hansen i Arden. De allerfleste af deltagerne mødte op ved Aalborghallen, hvor fmd. bød velkommen og startede turen, inden han ude ved Støvring syd kunne overlade sit sæde og tureledelsen til Kätthe.

Under den videre tur får vi en orientering om dagens program, der er arrangeret således at vi skal mødes med naturvejleder Jens Frydendal nede ved Hald Hovedgård, hvorefter denne vil tage os med ud på en mindre historisk tur, og en lidt større naturtur.

Vi ankommer i god tid til Hald, således at der indledningsvis bliver lejlighed til selv at gå rundt og studere den flotte naturudstilling, der er arrangeret i gårdens gamle lade. Straks efter mødes vi dog med Jens Frydendal ovre i hovedgårdens store parkanlæg, hvor denne indleder med at fortælle om baggrunden for at Hald overgik fra privat- til statsejendom. Noget med at den tidligere ejer havde samarbejde med tyskerne under krigen.

I dag sorterer Hald under Fussingø statsskovdistrikt. Hovedbygningen er kursuscenter, laden naturudstilling, i kohuset er der teaterkulisser og svinestalden er naturskole under Jens Frydendals ledelse. Og netop det, at Jens Frydendal er naturskoleleder får ham til at fortælle om parkens vækster, lige fra træer til vilde urter, hvor nogle af dem er anvendelige som lægeurter, mens andre egner sig fortrinligt til husholdningen.

Jens Frydendal forklarer at der gennem tiderne har været anlagt ikke mindre end 5 Hald'er, hvoraf det ældste daterer sig helt tilbage til 1286. Den nuværende Hald Hovedgård er naturligvis det sidste og femte. Vores første tur går dog ud til det tredje, nemlig Jørgen Friis' Hald, der som en ruin ligger ude på en odde i Hald sø.

Tegning af Halds

gamle lade.

Her stopper vi op på et sted, hvor man stadig på nogle spor i stenkvadrene kan se, at adgangsvejen til borgen har været behersket af 2 vindebroer til henholdsvis kørende og gående trafik. Borgen er bygget af biskop i Viborg, Jørgen Friis, men at denne egentlig var mere borgherre end biskop, ses bl.a. af at borgen indeholder en del genbrugssten fra omegnens kirker, som han lod nedbryde omkring 1520 tallet. Herunder en sten med et tydeligt kors. Ud over at stjæle sten fra kirkerne, var han også kendt for at ville flytte skel. Noget af det værste man kan gøre i Danmark, hvor ejendomsretten er ukrænkelig. Denne adfærd bevirkede, at han fik så mange fjender, at han var bange for sit liv, og altid måtte være omgivet af en flok svorne mænd.

I dag står der ud over nogle kældre kun tårnet tilbage. Dette er i to etager, hvoraf kun de nederste par meter er de oprindelige. For ca. 100 år blev overparten genskabt i nogenlunde den originale udførelse, således at man via en vindeltrappe kan gå op og få et indtryk af, hvordan man fra denne borg havde overblikket til at kunne beherske egnen. Den vigtige hærvej gik jo lige i nærheden.

Mens vi endnu står oppe i tårnet, fortæller Jens Frydendal om den omkringliggende natur, herunder også om Hald sø. Denne er Danmarks næstdybeste sø med en største dybde på hele 31 meter. Som andre steder, har man også her haft nogle store problemer med iltsvind pga. opformering af alger. Af flere årsager var tidligere en alt for stor tilførsel af næringsstoffer, dels fra 3-4 dambrug, som blev opkøbt og nedlagt, og dels fra et alt for ringe rensningsanlæg, som kun sorterede de største fremmedlegemer fra. Spildevandet løber nu via en rørledning ind til Viborg.

For ca. 14 år siden blev der anbragt et iltningsanlæg ude i søen, og dette har haft så god en effekt, at man i de sidste par år har kunnet sætte iltproduktionen ned til det halve. Resultatet er, at man nu har en sigtedybde på 5-6 meter, hvilket er rigtig flot. Livet er kort sagt vendt tilbage.

Turen går nu vestover langs søbredden, lige inden for skovbrynet. På et givent sted føles det akkurat som går man gennem en søjlegang, så flotte og ranke står træerne til begge sider. Her stopper Jens Frydendal på et sted, hvor der vokser både eg og ask. Det han vil vise, er, at vi kan se et eksempel på det gamle mundheld: Springer eg før ask, går sommeren i vask. Det er dog heldigvis sådan, at spådommen kun gælder rent lokalt.

Der udspinder sig nu en lang diskussion om ahorns egnethed som gavntre i forhold til andre arter. De fleste skovfolk hævder, at ahorn kun er ukrudt, og Jens Frydendal fortæller da også, at den ikke hører naturligt hjemme i Danmark, men at den i sin tid blev indført fra Tyskland.

Dette kan man alene høre af navnet, idet alle gamle danske træer kun har enstavelsesnavne som f.eks. ask, eg, bøg, elm, el, røn og mange andre. Her i norden tilpassede man dog ofte navnet til det vanlige, idet man så blot kaldte ahornen for ær.

Der er dog nogle skovfolk, der betragter ahornen som værdifuld. Hvis der er tilstrækkelige mængder af den, er den meget fin til møbelfabrikation. Der dyrkes f.eks. meget ahorn på Orenæs skovdistrikt på Falster.

Efter dette fortsætter vi gennem naturens søjlehal, men kommer dog snart ud til asfaltvejen, der går til Dollerup, og herfra er der kun ganske kort tilbage til Hald Hovedgård, hvor frokosten venter. Den medbragte madpakke er nok lidt større end den plejer, ingen skal jo bære den, og alle ser da også ud til at nyde deres måltid, men også vejret og samværet inde i gårdens dejlige park.

Dette var så første, men også den korteste halvdel af dagsprogrammet. Straks efter pausen går vi mod vest op gennem gårdens tidligere avlsbygninger hvor Jens Frydendal nok engang gør rede for hvad de enkelte huse har været -, og bliver anvendt til.

Lige oven for gården ligger der to lejrpladser, én hvor Jens Frydendal skal spørges, og én til fri afbenyttelse. Til gengæld er pladsen der skal bestilles også den bedst udstyrede, idet der permanent er opstillet både en teepee og en shelter, (eller bivuak, som man sagde i gamle dage). På den frie plads skal man selv medbringe telte, men begge har naturligvis både bålplads og vandforsyning.

Vi fortsætter nu ned i Troldeslugten. En vældig regnvandsslugt, der er så stor og dyb, at den mest af alt ligner en smeltevandsslugt fra istiden. I 1948 kom der et så stort skybrud, at den deraf følgende flodbølge skyllede halvdelen af Niels Bugges kro ud i søen. Istiden er altså ikke årsag til alle vore slugter. I dag er skrænterne tæt bevokset med naturskov, som mest består af eg og bøg, men da skoven får lov at ligge urørt af menneskehånd, vil det dog være sådan, at bøgen efterhånden vil kvæle egen.

Bunden af Troldeslugten er med tiden nået ned til grundvandet, således at dette, sammen med de tilstrømmende kilder danner en bæk, der løber ud i Hald sø. Jens Frydendal demonstrerer ved hjælp af lakmuspapir forskellen på kvaliteten af to vandprøver, som han tager fra de to modstående skrænter. Den ene viser et nitratindhold på ca. 50 mg., mens den anden er fuldstændig ren. Årsagen er, at den side hvor der er nitrat i vandet, vender ud mod landbrugsjord, mens der på den anden side er skov og hede så langt øjet rækker.

Turen fortsætter op ad Troldeslugtens sydskråning hvor bevoksningen øverst ændrer sig langsomt fra at være en blandingsskov til ren egeskov. Oppe på plateauet findes der dog enkelte udgåede enebærbuske mellem træerne, hvilket Jens Frydendal forklarer med at der tidligere har været hede helt ind til skrænten. Enen kan nemlig kun vokse i fuldt dagslys, og da buskene er nået at blive store, fortæller dette, at området først er sprunget i skov efter at menneskene holdt op med at udnytte heden til mange forskellige formål, som f.eks. brændsel, kreaturfoder eller sengehalm. Det var iøvrigt også mennesket, der i sin tid skabte heden, da stenalderbønderne begyndte at fælde skoven for at dyrke jorden.

Vi er nu nået ud på selve heden, der er adskilt fra skoven med hegn. Her gør man nemlig alt for at bevare denne som et eksempel på et typisk dansk landskab, der som nævnt godt nok er menneskeskabt. Dels er der "ansat" får til at holde uønsket plantevækst nede, og dels bliver lyngen slået med maskine engang imellem. Denne har nemlig en maksimal levetid på ca. 30 år, og hvis den ikke bliver fornyet med mellemrum, går den simpelthen ud.

Lyng skal også have en så mager jord, som overhovedet mulig, hvorfor de afslåede ris bliver samlet sammen og givet til en tækkemand. Hvis de fik lov at rådne på stedet, ville de jo tilføre jorden ny næring. Lyng tåler kun ca. 14-17 kg. kvælstof pr. ha., og alene fra luften kommer der ca. 20 kg. pr. ha., halvdelen fra trafik og kraftværker, og halvdelen fra landbruget. Dette betyder faktisk at det er begrænset hvor længe man kan opretholde hede i Danmark. Desværre.

Tegning af enebærbuske.

Det sted vi befinder os på, ligger lige akkurat på Jyllands højderyg, hvilket f.eks. er årsagen til, at den gamle hærvej havde sit forløb netop her, idet man så ikke skulle passere hverken åer eller andre vandløb. Som alle andre steder, var det også isen der formede dette landskab. Men det specielle er, at det netop var her der stødte 2 mægtige gletschere sammen da disse kom glidende for 100.000 år siden, én fra Norge mod nord, og én fra Sibirien mod øst.

Og det er virkelige store mængder af is vi taler om, idet gletscherne her ude ved randen var 500 meter tykke, mens de længere inde, som den grønlandske indlandsis, havde en tykkelse på hele 3000 meter. Alt dette is smeltede meget hurtigt bort på kun 5000 år, og da de to gletschere ligesom dannede et hjørne, afgav disse nogle enorme vandmasser, der, med op til 50 atmosfærers tryk, var medvirkende til at spule Hald sø ud. Det er noget af dette materiale, der har dannet de flade landstrækninger mod sydvest.

Efter denne hede vandring går turen nu atter til skovs, fordi Jens Frydendal siger vi skal se en myretue og en brændestabel. Hvorfor mon det? Svaret er, at lige ved myretuen, har han haft eleverne fra naturskolen til at fælde et stort træ, save det op, og lave en brændestabel. Et senere hold skal så læsse det på en vogn og køre det hjem til Jens Frydendal, som med et glimt i øjet siger, at dette er et tilløbsstykke mellem eleverne samt undervisning på meget højt niveau. Det koster kun en gang pølser og sodavand til frokost. Sådan skal det gøres.

Snart efter kommer vi ud på åbent land igen, og nu går det bare opad mod Ravnsbjerg. Turen er dog anstrengelserne værd, for øverst oppe ved Niels Bugges bæk, giver vi os tid til at holde et velfortjent hvil. Og hvilken herlig udsigt er der ikke ned over den smukke Hald sø, der pga. halvøen Inderø, endda fordeler sig i en mindre og større halvdel.

Den næste etape går gennem Dollerup bakker mod den p-plads hvor bussen skal hente os. Her er der både en kiosk og andre faciliteter, således at vi kan slutte med kaffe og andet inden hjemturen. Men først går vi dog med Jens Frydendal ud til søskrænten for at høre om natur- og geologiske forhold ved denne sydligste og dybeste del af søen. Det er her at søen er 31 meter dyb, og da skrænten er over 30 meter høj, siger dette noget om hvor meget materiale isen har transporteret. Først når man borer ca. 70 meter ned, kommer man til de aflejringer der var her før istiden. Som før omtalt, har man hidtil ment, at Hald sø var en del af en stor tunneldal, der strømmede under isen, men de nyeste teorier går nu ud på, at denne tunneldal har været af en mindre bredde. Lige der hvor søen er, har der så ligget en vældig klump dødis, som kun langsomt er smeltet bort.

Jens Frydendal slutter med at vise, hvordan man ovre på den modsatte skrænt har ryddet totalt for træer, således at der nu kommer nogle flotte lyngbakker frem. Disse gennemskæres tillige af flere regnvandsslugter, ligesom der også findes nogle hængende dale, der stammer fra den tid hvor vandspejlet stod højere.

Vor tid sammen med Jens Frydendal var nu desværre løbet ud. Vi ville dog ikke tage afsked, uden at både Käthe og fmd. på alle deltagernes vegne udbragte ham en stor tak for en god dag med masser af oplevelser, og ikke mindst: Et godt humør med megen munterhed og lune.

Deltagerne fik nu en 1/2 time til at nyde de dejlige omgivelser inden turen igen gik mod de hjemlige egne. Men inden vi nåede så langt skulle vi få endnu en oplevelse. For kort efter at det lille hold var blevet sat af ved Støvring gik motorvejstrafikken i totalt stå. Årsagen var, at en ridehest havde smidt rytteren af, og nu var på vej ud af motorvejen. Et par unge mennesker i bilen foran os fik dog fanget hesten, men til al uheld røg hovedtøjet af den, hvorfor vores chauffør Jesper, Jørgen Sørensen og fmd. også stod ud for at hjælpe til. Det var dog meget svært at få hovedtøjet lagt på det meget bange dyr, der var helt våd af sved, men da en anden rytter senere kom til, lykkedes det da så nogenlunde ved fælles hjælp. Nu kom så også politiet til, hvorfor vores assistance ikke mere var påkrævet, ligesom trafikken også kunne gå igang igen. Herefter var der ikke flere forhindringer inden Aalborg, men Jørgen Sørensen havde dog fået sig et minde i form af blå øje, der holdt sig i en hel uge.

Alt i alt kan vi kun sige, at det havde været en dejlig dag. Godt nok var vi mange, der var trætte, men når så samtlige deltagere kommer hen og stikker på næven, og udtrykker begejstring for turen, ja så bærer dette hele lønnen i sig selv.

Tur 4.

Der er nu gået 5 år siden vi sidst har haft bålaften på bålpladsen i Tvillingskov, hvilket var en stor succes der godt kunne tåle en gentagelse. Og det gjorde vi så.

Allerede fra midt eftermiddag mødte de første udvalgsmedlemmer op for at få gang i bålene. For på trods af at det nu er den 13. juni, og at det endda blev en rigtig lun sommerdag og aften, har vi i dette forår fået så store mængder vand, at hverken skovbund eller brænde er rigtig tørt.

Vi hygger os dog med det, og allerede ved 16.30 tiden begynder de første af de i alt 74 turdeltagere at dukke op. Helge har dog i forvejen meddelt, at han vil være lidt forsinket, fordi han for første gang i sit liv skal overvære en fodboldkamp. (Det var lige den dag hvor AAB. sikrede sig guld på Aalborg stadion, og byen stod på den anden ende, hvilket godt nok var noget af en begivenhed for vores arrangement at være oppe imod).

Vi har aftalt at fmd. skal starte turen op, hvorefter Helge via Birgits mobiltelefon vil orientere sig om, hvor vi befinder os ude på ruten. Det var egentlig tanken, at vi ville have taget turen rundt om St. Økssø, men da vi allerede ved passagen af en vandfyldt banetunnel måtte gå på udlagte brædder, stod det klart, at der var alt for sumpet ovre ved åkanderne til at kunne passere.

Turen går derfor ad grusvejen mod syd i retning af Ll. Økssø mose, hvor statsskoven for få år siden lod opføre et nyt udsigtstårn. Det er da heller ikke alle vore deltagere, som har set dette før, men uanset om det er første eller fjerde gang, kan alle godt blive enige om at det er en udsigt, der er værd at nyde.

Det næste stop sker henne ved Hestegraven, hvor fmd. benytter lejligheden til at fortælle om en episode, hvor turudvalget tog r.... på Helge. Dette skete den 1. oktober 1989. Baggrunden var, at Helge havde påtaget sig at undervise et aftenskolehold i naturens glæder, men turudvalget havde ligesom fået antydning, at her havde vi ikke noget at gøre. Vi blev dog enige om, at noget sådant gør man ikke ustraffet, hvorfor vi alle mødte op her på stedet og stod dybt bøjedede over et kort, da Helge kom gående med holdet. Uden at se alt for meget op, var der så en som spurgte: "Undskyld, De kan vel ikke sige os hvor Hestegraven ligger". Som den venlige mand Helge er, begyndte han også at forklare, men pludselig opdagede han hvem han havde foran sig, og så kan det nok være at holdet blev kommanderet holdt. De pågældende havde jo nærmest stået, så de var lige ved at falde ned i Hestegraven.

Men ak, ak, ak, der er noget der hedder nemesis. Fmd. havde ikke opdaget, at det stød han stod på var fuld af store skovmyrer. Disse var meget angrebslystne, og pludselig kunne man sammenligne situationen med historien om at "der var mus i Marens bowsebien". Hvorfor mon nu det var så utroligt morsomt?

Da vi befinder os lige midt i et kendt område, kommer det ikke som en overraskelse, at vi lidt længere henne af vejen kommer til Røverstuen. Altså ikke vort nye stamværtshus i Rebild, men det jordfaldshul, hvor Røverne fra Rold holdt til i gamle dage.

Egentlig havde vi ikke troet, at det stadig var relevant at forklare om forskellen på dødis- og jordfaldshuller, men da en deltager spørger, går vi da gerne dette igennem nok engang. Ligeledes kommer vi ind på rigtigheden af alle skrønerne og sagnene om røverne og deres meriter. At der har levet den slags mennesker, både her på egnen og andre steder, er en historisk kendsgerning, men hvorvidt alle historierne er sande, er så en anden sag. Sandheden er vel, at de gode gamle dage måske slet ikke var så gode endda for småårsfolk, og at disse livsbetingelser så for nogles vedkommende, desværre udviklede sig til ren kriminalitet.

Kort efter at vi har forladt Røverstuen får vi kontakt med Helge. Vi forklarer hvor vi befinder os, og aftaler at Helge skal komme os i møde på sin cykel. Men er der fart over Helge, så er der det ikke mindre over Ø.P., der nåede at føre holdet tilbage til bålpladsen inden Helge overhovedet kom ud af starthullerne. Birgit og fmd. var nemlig kommet i bagtroppen pga. telefonsamtalen.

Der var allerede skabt en god og hyggelig stemning på bålpladsen da alle igen var samlede, idet 14 personer, af forskellige årsager ikke havde været med ude på ruten. Bålene var nu blevet til fine store grill's, og da mange medlemmer havde fulgt opfordringen til at tage egen grill med, varede det heller ikke længe, før en skøn blanding af liflige dufte, brænderøg, men

også kulos bredte sig ud over pladsen. Nu ankom så også Helge på sin stolte ganger, men hvem måtte vente hjemme, og dermed blive den allersidste? - Selvfølgelig Marianne, der først skulle sørge for mad og drikke.

Det var egentlig meningen, at Helge skulle have bidraget med nogle af egnens skrøner og anekdoter. Men pga. den megen hygge, snak og mange andre gøremål, var aftenen bare lige pludselig gået. Alle gav udtryk for at have haft en dejlig aften, samt tilsagn om at møde op, når vi atter kaldte. Tilbage var der så blot at rydde op (for de udvalgsmedlemmer, som var i stand til dette), samt at aftale vort sommermøde, hvilket denne gang skal foregå som en lille skovtur med efterfølgende møde på Røverstuen. Altså den i Rebild.

Udvalgstur.

Stik imod vanlig praksis, hvor vi plejer at holde udvalgs møder på skift hos hinanden, gik vi så denne gang på kro for at gøre det samme. Dette kunne nemlig fint afpasses med den cykelskovtur, som Karin og Carsten havde påtaget sig at arrangere for os med udgangspunkt fra Rebild.

Efter nogle indledende manøvrer med lapning af en herrecykel m.m. (Hanne og Knud var ankommet på cykel helt fra Nørresundby), går turen straks ad Stendalsvej med kursen sat i retning af Laus Gades Bøg. Der er dog flere indlagte pauser. Kätthe præsterer, endda med en fornyligt brækket fod, at falde flere gange, og for at modvirke enhver form for dehydrering, havde en betænksom Helge medbragt en flaske hvidvin, som han delte så gavmildt ud af, at der næsten ikke var noget tilbage til ham selv.

Ruten går nu hen forbi Klodholm, Bitte Hedekrog og Tøtteruphus. Derfra videre under banen til Klænghuset, Mosskovgaard og over Jamborettepladsen med det formål, at vi skal drikke kaffe og nyde Karins hjemmebag oppe på bålpladsen i Tvillingskov.

Efter denne pause, og en fælles tur op gennem skoven mod Møldrupvej, deler holdet sig i to. Et mindre pighold drejer til venstre og kører direkte gennem Skørping tilbage til Rebild, mens et større og blandet hold drejer til højre ned mod det store kryds. Her følger vi vejen til venstre forbi Madum sø og videre til Asp, hvorefter disse "mere barske" dog også vender næsen mod Skørping og Rebild.

Efter at alle cyklisterne, samt nogle senere mødte udvalgsmedlemmer, var mødtes ved Røverstuen, kunne vi nu gå i gang med anden halvleg, nemlig udvalgs mødet. Dette blev indledt med, at Esther, efter lange overvejelser, ytrede ønske om at måtte blive menigt medlem af Rold Skovs Venner. Esther bor i Pandrup, har job, mand, barn, og landbrug med mange dyr, hvorfor hun ofte følte dårlig samvittighed over ikke at kunne deltage så meget. Dette havde det øvrige udvalg forståelse for, hvorfor denne ændring blev accepteret med tak for Esthers indsats gennem de mange år.

Nu kunne det egentlige udvalgs møde så gå i gang, hvilket skulle vise sig at komme til at forløbe særdeles let. Vi har en nogenlunde fast dagsorden med fastsættelse af datoer, og derefter prioritering af de liggende turforslag. Det skulle imidlertid vise sig, at Helge stillede med 3 færdigudarbejdede ture, og da juleturen allerede er fastlagt, var sagen sådan set i orden på forhånd. Flot klaret.

Vi må dog ikke glemme dagens tredie, og ikke mindst vigtige, halvleg, nemlig det kulinariske. Den julemiddag vi fik i afvigte år, må ikke have været så ringe endda, thi næsten alle ønskede igen at nyde Røverstuens stegte flæsk med kartofler og persillesovs. Ja, de syntes endda så godt om det, at dette også skal være julemenuen i år. Et andet og sidste tegn på at Røverstuen er et sted vi kan lide at gæste, var, at vi allerede nu lavede aftale med Søren Krumbøsse, om også at holde julekomsammen her den 10. december i år 2000. - Rold Skovs Venner har bare tjek på det.

Tur 5.

Trods det, at vore medlemmer kun havde haft et varsel på 12 dage, mødte der alligevel 66 personer op til efterårets første tur søndag den 12. september i Hellum- Siem- og Ejstrup skov. Vi har tidligere i år måttet konstatere, at første halvdel blev særdeles våd, men til gengæld har vi fra starten af juli haft det fineste sommervejr, der fortsætter som en "Indian Summer" her langt ind i september. Således også i dag, hvor der var ikke mindre end 24 grader varmt. Mødestedet var sat i krydset mellem Siem-Tistedvejen og Astrup-Terndrupvejen, hvilket var længere mod øst end nogensinde før. Vi starter mod nord ad Siem Skovvej, og egentlig var det meningen, at vi straks efter skulle have drejet til venstre gennem Tisted Nørskov, men pga. jagtproblemer må vi fortsætte ind i Siem skov, hvor der dog også går en meget naturskøn vej mod vest.

Ret nord for gravhøjen Rold Høj gør Helge holdt for at fortælle om en mand nede fra Tyskland. Som ung mand blev denne sendt i købmandslære i Rostock, fordi han skulle have den samme uddannelse som sin far. Efter udstået læretid tog han så videre til Dresden, for der at oprette sin egen forretning, ved hvilken det snart skulle vise sig at han blev hovedrig. Ja, det gik endda så godt, at han under 7 års krigen kunne forsyne den preussiske konges tropper med løn.

Da krigen var slut, var dette blevet til så stor en sum, at kongen ikke kunne betale tilbage, hvorfor denne foreslog købmanden i stedet at overtage hele det store varelager, der fandtes på en porcelænsfabrik i det netop erobrede område ved Meissen.

Efter at have tænkt sig om slog købmanden til, hvorefter han tog til en af de frie hansestæder for at sælge ud af det kostbare porcelæn. Og havde han ikke været rig før, så blev han det i hvert fald nu, ja han blev så rig at kongen var lige ved at fortryde aftalen. Meisnerporcelæn er nok noget af det dyreste, der findes overhovedet.

Disse handeler gjorde købmanden i stand til at bygge sig et lille slot i nærheden af Hamburg, og efter en tid købte han tillige et andet slot på egnen, nemlig Ahrensburg. Et helt drømmeslot, der består af 3 gavlhuse, der er bygget klods op ad hinanden og forsynet med et tårn i hvert hjørne. Helge har besøgt dette fornyligt.

Og hvem var denne købmand så? Selvfølgelig den senere lensgreve til Lindenberg, Heinrich Carl Schimmelmänn.

H.C. Schimmelmänn besøgte vist nok aldrig Lindenberg, der var købt som en ren pengeanbringelse. Sagen var nemlig den, at han gerne ville være lensgreve, og da han i forvejen ejede det meste af østhimmerland, gjaldt det om at samle så meget jord her som muligt, da man skulle eje 2500 td.h. for at blive dette. Schimmelmänn opnåede at få 2200 td., hvorefter kongen forbarmede sig over ham og gjorde ham til lensgreve. Til gengæld havde Schimmelmänn som kongens skatmester fået rettet op på både kongens og landets finanser. Denne første Schimmelmänn døde kun 58 år gammel i 1782. Men Lindenberg gods er stadig i familiens eje, og vi Rold Skovs Venner kan så glæde os over, at vi også på turen i dag kan færdes på dettes vidtstrakte jorder.

Vi skal senere i dag høre om en anden mand, der fik tilknytning til familien Schimmelmänn. Turen fortsætter nu over på vestsiden af Torup Hedevej, hvilket vil sige, at vi befinder os i den skovpart, der kaldes Hellum skov. På et tidspunkt kan man ligesom ane hvor Langmosen er beliggende mellem de høje træer, hvilket får Helge til at spørge, om der er nogen der aldrig har været der, og til manges store overraskelse, svarer bl.a. Bo Rosbjerg, at det har han ikke. Han bor ellers i Kyø Skovhus lige midt i Rold skov. Som en belønning og tak for de oplevelser Bo har givet os alle ved at være idémanden bag, at Cutty Sark skulle slutte i Aalborg, foreslår Helge at vi forlænger turen derover, således at også Bo kan få et blik ud over den smukke mose.

Fra mosen går turen nu mod nord og øst, således at vi på et tidspunkt når frem til Torup Hedegård. Helge standser et øjeblik, da han faktisk har en historie at fortælle om denne. Men da alle nu har været på stedet, vælger han dog alligevel at fortsætte turen, inden vi får lov at høre hvad han har på hjerte. Det skal lige nævnes, at før grev Schimmelmänn opkøbte det

område, vi befinder os på i dag, var dette et meget åbent landskab, dog med små enklaver af gamle bøge. Dette ved vi bl.a. gennem maleren Hans Smith, der har lavet en tegning, set fra Madum sø og ud over landskabet her mod øst. Træerne vokser dog særdeles godt. I den trekant mellem vejene nord for Thorup Hedegård, der kaldes Grevens Plantage, fandtes der for stormen i 1981 nogle af de fineste graner, som forstfolk fra hele Europa kom for at se.

Det er nu blevet tid for at holde frokost, og for at høre hvad Helge har at fortælle. Som sagt købte kongens skatmester dette store hedeområde med den tanke, at få heden brækket op og omdanne denne til landbrugsjord. Han sendte derfor bud til en ung mand nede fra Holsten, med anmodning om at denne ville påtage sig at lede dette arbejde. Den unge mand accepterede tilbuddet, og for at han kunne bo herskabeligt, lod greven endog Torup Hedegård bygge til ham. Der gik dog ikke ret lang tid inden det stod klart at landbrugsdrift på det sted var urentabelt, hvorfor man gik over til skovbrug.

Dette havde imidlertid ikke den unge mands interesse, men han blev så i stedet ansat på selve Lindenberg gods som birkedommer. For stadig at kunne have en passende bolig, købte han den store gård Ulvedal i Askildrup mellem Fræer og Blenstrup.

Vi kan så igen spørge. Hvem var *denne* unge mand så? Ja, Helge kender ham faktisk godt, for det var nemlig hans tiptipoldefar, Johan Heinrich Qvistorff.

Helge kan endda knytte en spændende historie til navnet. Mens Helge endnu var dreng boede familien i en herskabslejlighed ved en af kanalerne i København. En aften ringede det på døren, og en meget bange Helge skulle gå gennem en lang mørk gang, for at lukke op for en lille mandsling, som han blev endnu mere bange for. Manden ville tale med Helges far, der var marinemaler, om at købe et par billeder. Han fortalte også at han var heraldiker på det kgl. bibliotek, og at han tillige gjorde meget i slægtsforskning. Da Helges far netop var meget interesseret i slægtens oprindelse, bad han manden om bare at tage billederne med, mod til gengæld at prøve at finde ud af noget om slægten Qvistorff.

Der gik nu en lang tid uden at familien hørte noget til manden, og efterhånden glemte de alt om ham. Især efter at Helges far også var død i mellemtiden. En aften ringede det imidlertid på døren, og en nu mere modig Helge gik atter ud for at lukke op for den lille mand. Denne havde faktisk lavet sit arbejde godt, for han medbragte nu en hel bog om slægten. Han fortalte, at det havde været meget spændende at rejse rundt nede i Tyskland for at besøge familiens godser, og at han havde fået ført slægten helt tilbage til 1319 i lige linie.

Og så føjede han til: Jeg mangler kun en eneste person, nemlig ham der tog til Danmark. Jeg kan godt finde ham, men det vil være så stort et arbejde, at det koster 500 kr. Dette syntes Helges mor dog var for meget, hvorfor historien stoppede med det.

Man kan sige, at det var den allervigtigste person der manglede, men en dag da Helge selv var nede på landsarkivet i Viborg for at studere i Lindenburgs godsarkiv, støder han helt tilfældigt på navnet, Johan Heinrich Qvistorff. Dette var selvsagt en fantastisk oplevelse for Helge.

Helge, der holder så meget af Rold skov, og så havde hans forfader været ansat på Lindenberg gods, uden at han anede det mindste om det. Ringen var sluttet.

Som gammel slægtsforsker ved jeg, at i et sådant tilfælde bliver man helt euforisk.

Da vi når ud til grænsevejen mellem Mølleskov og Ejstrup skov, siger vi farvel og på gensyn til nogle få deltagere, der af forskellige årsager er kørt trætte, og derfor vælger at gå direkte ned ad Siem Skovvej tilbage til bilerne. Resten tager en sidste rundtur op gennem Ejstrup skov mod øst og nord.

Af en eller anden grund opstår der en diskussion om forskellen på krondyr, rådyr og dådyr. Dette må vi bede Helge om en forklaring på. Hos krondyrene, som er vor største hjortart, hedder hunnen en hind, hannen en hjort og ungen en kalv. Når det drejer sig om rådyr, hedder hunnen en rå, hannen en buk og ungen et lam. Dådyret kendes på et stort skovlformet gevir, samt at det er plettet på ryggen.

Helge følger til, at det smukkeste dyr han iøvrigt kender ud over rådyrene, er en rigtig flot hest. Oppe i den nordlige del af Ejstrup skov, går turen nu atter vestover, og da også vi igen rammer skovvejen, er der blot tilbage at gå ned til de ventende frontløbere hvor det hele startede. En ualmindelig hyggelig og skøn skovtur var tilende.

Tur 6.

Der mødte ikke mindre end 90 deltagere op til den anden efterårstur, som skulle foregå på Nørlund gods i den allervestligste del af Rold skov. Denne tur var da også i sig selv noget ganske særligt, idet Rold Skovs Venner har fået den store ære, at skulle beskrive én af turene i Helges nye travetursbog. Sådant som 14 andre skribenter også har gjort det.

Og det var netop denne tur som vi delvis skulle prøve af i dag. Men også kun delvis, for på turen var der tillige indlagt nogle store overraskelser. En som var planlagt, og en som også overraskede turudvalget. Det vender vi tilbage til.

Efter forudgående aftale med fmd., startede Helge med at erklære, at han ikke ville være turleder i dag. Han ville hellere fotografere, så det med at lede turen måtte fmd. selv klare. Dette gik da vist også nogenlunde, selvom han på et tidspunkt ikke kunne huske om et stort træ var en eg eller en bøg - og heller ikke lige kunne se det da han ikke havde fået de rigtige briller med.

Men tilbage til starten. Her udgik turen fra den plads på nordsiden af Rold-Haverslevvejen hvor Kildehuset engang lå placeret en smule øst for selve Nørlund slot. Men da den som nævnt for størstedelens vedkommende er identisk med den, man kan læse om i den nye turbog, vil vi her kun beskrive den en smule summarisk.

Ikke længe efter at vi er gået gennem den røde bom, kan man på højre hånd se en række af Nørlunds gamle skovdiger. Disse blev i gamle dage anvendt til både at holde kreaturer ude af skoven, men også som hegn hvis man havde svin på olden.

Vi passerer nu et stort vejkryds, og straks efter går der et spor ind til venstre, og her skal vi op. Herinde i skoven står der nemlig en stor sten, som i virkeligheden er gravstenen over Nørlunds sidste personlige ejer, Georg Alexis Hornemann, der er begravet sammen med sin hest og to hunde.

Vi går tilbage til skovvejen, og lidt længere fremme ser man en stor rødgran, der faldt i novemberstormen 1981. Skovfolkene har bestemt at den skal have lov at blive liggende, som et minde om stormen, og samtidig være til stor gavn for både fugle og insekter.

Nok er Nørlund gods et dejligt naturområde, men da det er også en ejendom med en lang historie, skal vi ganske kort høre lidt om denne. Den gård vi ser i dag er nummer tre i rækken. Den første skriver sig mindst tilbage til 1396, hvor den efter ordre af dronning Margrethe blev nedbrudt fordi den var et røverskjul og ej et herresæde. Den næste ejendom blev som så mange andre nordjyske herregårde afbrændt af Skipper Clements tropper under grevefejden i 1534. Det tredje og nuværende Nørlund blev opført af statholderen Ludvig Munk i årene 1581 til 1597. Dog i en lidt anden skikkelse end den bygning vi ser i dag.

Turen går nu gennem et typisk stykke produktionsskov, som i det her tilfælde består af nogle meget flotte rødgraner. En såkaldt monokultur. I dette område er der dog også blevet plads til et areal, som er plantet til med cypresser, hvor der dog er iblandet unge bøgetræer med det formål at stormsikre skoven.

Vi stopper næste gang på et sted i skoven, hvor der virkelig har udspillet sig nogle historiske begivenheder, nemlig henne ved slugten med det særprægede navn Vintønden. Den dag i dag danner denne både grænse mellem Aarestrup og Ravnkilde sogne, og Nørlund og Torstedlund skov, og i gamle dage også grænse mellem Nørlund og Torstedlund godser.

Som så mange andre steder, har der også her udspillet sig utallige skelstridigheder. I flere tilfælde stridigheder, der fortsatte efter døden, hvilket der findes en mængde overleveringer i form af myter og sagn om. Alt dette uvæsen hørte dog op, da de to godser blev forenede under samme ejer i 1826.

Kort efter Vintønden når vi frem til det vejkryds hvor den i starten omtalte bøg/eg står. Det *er* altså en stor eg med mindst et par hundrede år på bagen. Her skal vi til venstre og vi kommer dermed snart frem til det største stykke sammenhængende bøgeskov på Nørlund gods. Her har man prøvet at lade skoven forynge sig selv ved at hjælpe den på vej i form af at harve jorden, og således efterligne det naturlige roderi der var, da man havde svin på olden.

På grevefejdens tid var det rigsråden Peder Lykke, der ejede Nørlund, men det var hans efterfølger, Ludvig Munk der er gået over i historien som en streng herre. Det var også Ludvig Munk, der blev gift med den kun 17-årige Ellen Marsvin, med hvem han fik datteren Kirsten Munk. Den datter, der ved senere at blive Kong Christian IVs brud til venstre hånd, satte sig så betydelige spor i danmarkshistorien.

Mellem andre markante ejere af Nørlund gods kan der nævnes krigsråd Rasmus Conradsen, der skabte virkelig aktivitet på godset. Teglværk, kalkværk, hestestutteri og vigtigst af alt, Conradsminde Glasværk. Men desværre fik hverken Rasmus Conradsen eller hans glasværk nogen lang levetid, for glasværkets vedkommende kun 22 år.

Som nævnt var G.A. Hornemann den sidste personlige ejer af Nørlund. Han havde forud bestemt, at ejendommen efter hans død skulle drives som en selvejende fond, og midlerne anvendes til fordel for sukkersyge børn. En sygdom han selv havde døjet med. Dette er årsagen til at det idag er Nørlundfonden der ejer og driver både Nørlund gods, Torstedlund gods, Tingskoven og så den lille Tisted Nørskov helt ude i den østligste del af Rold skov.

Det er dog ikke kun herskabets fortjeneste, at Nørlund har fungeret på godt og ondt gennem de mange århundreders forløb, men i lige så høj grad tjenestefolkene. Vi hører f.eks. lidt om, hvorledes den 80 årige Dagny Sørensen har fortalt om livet som stuepige i trediverne, og om fodermesterparret Dinne og Thorkild Petersen, der var de sidste beboere i Kildehuset.

På vor videre færd mod vest, afløses den store bøgeskov nu snart af nobilis-graner på vores venstre hånd. Her ser vi, hvordan skovbruget kan udnytte sine produkter optimalt. De unge træer bliver mest anvendt til klipning af pyntegrønt, mens de gamle, der nu er forklippede, får lov til at vokse videre, indtil stammen kan anvendes som tømmer.

På vores sidste tur i september, fortalte Helge en spændende historie om baggrunden for at hans forfader, Johan Heinrich Qvistorff kom her til Danmark som driftsleder på den da nyoprettede Thorup Hedegård under Lindenberg gods. På sine gamle dage flyttede Johan Qvistorff til gården Ulvedal i Askildrup i Blenstrup sogn.

Som gammel slægtsforsker blev fmd. så betaget af denne historie, at han har fulgt den op, således at der ved hjælp af de gamle arkivalier, har kunnet tegnes et helt billede af familiens livsforløb. Med Helges tilladelse kunne dagens turdeltagere så også blive delagtiggjort i denne familiehistories fortsættelse.

Efter nobilisbevoksningen når vi et T-kryds frem til det sted, hvor vores tur atter går mod syd, og altså rundt om hjørnet til venstre. Her står der tre store træer, hvoraf det midterste er et øjetræ, med øjet siddende næsten helt nede ved jorden.

Vejen hedder Prinsevej, og straks efter kan vi se diget, der markerer skovens vestgrænse. Her må vi gerne gå ud for at nyde udsigten over de himmerlandske marker og hvad vi ellers kan få øje på i landskabet.

Vi fortsætter turen. På vores højre side følger vi en bøgebevoksning fra 1954, og på et sted, hvor vejen slår en bue til venstre, kommer vi forbi et kønt lille kær, hvor gamle bøge og ege står ud over det. I baggrunden findes der en bevoksning af nobilis, og mellem de gamle træer vokser der nogle tynde hasselstammer, der næsten kunne ligne et kinesisk pindespil.

Nu er der ikke langt til den vestligste ende af Vintønden. Her kan man tydeligt fornemme, hvordan det tætte ellekrat nede i slutten på det nærmeste ligner en urskov. Ikke sært, at dette sted gennem tiderne har befordret både uhygge og overtro - især ved nattetide. Vi hører om hvordan både Fru Karen og Joen Madsen til Torstedlund, og Fru Ellen og Junker Jörgen til Torstedlund, har gået hernede og råbt om reb og ret skel.

Herefter skal vi ikke følge den af Rold Skovs Venner beskrevne tur længere i dag, men istedet atter gå mod øst ad skovvejen langs Vintønden. Dette går også meget fint lige til Helge og fmd. får den geniale idé, at vi lige skal ned og opleve selve Vintønden. Her var det, at det var turudvalget, der fik sig en overraskelse. Der var nemlig så mudret og blødt, at det kun var nogle få, der slap nogenlunde tørskoet over, inden de efterfølgende næsten sank i til knæene. Der var så kun én ting at gøre, Helge måtte fortsætte på sydsiden med de forholdsvis få, der var sluppet over, mens fmd. måtte gå tilbage til skovvejen med det største hold.

Hermed var alt såre godt - troede vi. Det viste sig nemlig, at en lille gruppe på fire var blevet "agterudsejlet", fordi en af disse havde siddet så fast i mudderet, at hans ene sko var blevet dernede og efterfølgende måtte bjerges op. Efter fælles anstrengelser, blev vi dog alle igen forenede inden dagens tur var omme.

Se, nu var det så at dagens planlagte overraskelse skulle finde sted. Selv om vor højt estimerede kasserer, Birgit ikke troede det, vidste fmd. nemlig godt, at dagen skulle slutes af med et besøg på selve Nørlund slot.

Men da der kun måtte komme et begrænset antal mennesker ind ad gangen, gjorde vi så det, at Helge, straks efter at vi igen var mødtes på Charlottenlundvejen, gik i forvejen med den ene trediedel af de 90 deltagere, mens resten så fandt en lun solbeskinnet plads hvor vi kunne holde frokost. Herefter var planen så, at fmd. skulle komme med det store hold, gå ind med halvdelen af dette, mens Helge så ville tage en kort tur med den anden halvdel. Dette fungerede vist nok også nogenlunde som planlagt, bortset fra at Helge og Birgit også var en tur i Haverslev for at løse diverse opgaver.

Det er dejligt, at vi har et så godt forhold til Nørlund, at Helge har kunnet lave en aftale om, at vi også måtte besøge selve slottet. Det første man blev mødt med, da det første hold kom ud, var da også: I kan godt begynde at glæde jer til et spændende besøg.

Det var inspektørparret, Anna og Volmer Rold der tog imod og viste os rundt på slottet, og man må sige at dette var en anderledes oplevelse end så mange andre steder, idet Nørlund ikke er større, end at stuerne virker meget hjemlige og hyggelige. Hertil kom, at Volmer Rold tillige fortalte os engageret om Nørlunds både gamle og nyere historie.

Alt i alt må man sige, at dette var en flot afslutning på oplevelsesrig dag med både planlagte og uplanlagte overraskelser indlagt. Det varede da også lidt inden turudvalget fik taget afsked henne på p-pladsen, hvor vi var mødtes igen lidt efter lidt. Her kunne vi selvsagt ikke lade være at snakke turen igennem, især når Helge kom med en til lejligheden indkøbt tår øl.

Tur 7.

Søndag den 14. november var dagen, hvor vi skulle holde generalprøve på den travetur, som skovfoged Jens Erik Nielsen har beskrevet i Helges nye travetursbog. Denne tur forløber i områderne omkring Sønderkov, Mørkeskov og Fællesskov, og den nærmeste p-plads er dermed bålpladsen i Grøndalen.

Herfra starter vi straks med kursen sat mod vest til skovløberstedet Klodholm. Herfra går ruten faktisk til højre, men vi slår dog lige et smut op til venstre for at se på nogle cypresser. Rebildselskabet har nemlig fået den geniale idé at "sælge" disse træer til folk, på den måde, at man kan få sit navn sat på et skilt, der anbringes ved træet. Naturligvis mod et passende vederlag til selskabet.

Tilbage på ruten stopper vi ved Klodholmsletten lige nord for Klodholm. Her fortæller Helge også om den nye bog, hvilke koryfæer, der har skrevet den, hvor mange ture der er, og at vi i dag skal gå Jens Erik Nielsens tur. (Helge havde ikke haft tålmodighed til at vente og dermed høre, at fmd. havde sagt nøjagtigt det samme ved velkomsten).

Vi hører også lidt fra Jens Erik Nielsens beskrivelse af turen, hvortil Helge yderligere kan tilføje nogle betragtninger om ordet **Klod** i Klodholm. Dette kan enten betyde en knold i jorden eller en hest med filtret hår. Må det være fmd. tilladt at nævne, at også den Himmerlandske original "Tordenkalven" til tider kaldte sig "Klojen". Et jysk dialektudtryk for det forældede ord klod, der betyder hestepag.

Da ruten snart efter passerer lige forbi det gamle skovløbersted Kyø Skovhus, forlader vi denne atter engang. Dette kan vi tillade os, idet beboeren gennem de seneste 26-27 år, Bo Rosbjerg også er med os i dag. Ja, det er den Bo Rosbjerg, som var ildsjælen og den egentlige ophavsmand til det store sejlskibsstævne, The Cutty Sark Tall Ships Race, der er så heldig at bo her lige midt i Rold skov.

Bo fortæller nu om husets udseende og dets omgivelser op gennem tiderne. Det siges, at der tidligere har været en bygning med en stor stue, som ikke hørte med til den daglige beboelse,

men som blot var afsat til jagstue, når der var kongelig jagt i skovene. Den del, som senere blev tilbage var derimod ikke ret stort. Bo har mødt folk som er vokset op i huset, og som har måttet bo i en lille gang på blot 4-5 m². Dette værelse var egentlig husets forgang, der blot fik en smule lys fra en rude i døren.

Bo fortæller at brændeskuret trænger voldsomt til en istandsættelse, men da det er statsskoven, som ejer stedet, er denne mest tilbøjelig til at rive det ned. Dette synes Bo nu er synd, da det er med til at præge miljøet på stedet.

I gamle dage hørte der også landbrug til huset. Jorden på højre side af vejen, vi lige er kommet ind af, var jordtilliggend, og den ene af husets fløje var da en staldbygning.

Bo fortæller om hvordan han under en restaurering af denne bygning for nogle år siden, kom helt ned til det gamle staldareal under gulvet. Man kunne tydeligt se, hvordan stalden tidligere havde været indrettet med båse til køer, ligesom der også havde været plads til to heste og grise. Den gamle stenpikning hvorpå hestene havde stået, ligger nu udenfor huset.

Grunden til at vi er gået op langs østsiden af stedets bygninger er, at Bo her for mange år siden fandt et firkantet område, som han kunne forestille sig måske var resterne af et fundament til et ældre Kyø Skovhus. Sagkyndige folk mente dog, at det snarere kunne være et oldtidslandbrug, idet man da brugte at hegne markerne ind, for således at kunne beskytte afgrøderne mod skovens dyr.

Med tak til Bo for en god orientering om dette dejlige sted, fortsætter vi nu vores tur lige ned i Stendalen. Vi "lander" lige ved spejderhytten, og fra denne følger vi så den smukke Stendal mod nordvest. Lige efter færisten vælger Helge at stoppe op, idet han vil lade Jens Erik Nielsen fortælle om området gennem den nye bog. Her kan man bl.a. høre, at straks man har passeret færisten, er man inde i et område, som er en del af Rebild Bakker. Der er lige mange på begge sider af dalen. Både på den enebær og lyngklædte side til højre, men også på den træbevoksede del til venstre. Man fornemmer bare ikke dette så tydeligt, idet træerne slører konturerne i landskabet. På dalens højre side er bevoksningen betydeligt mere spredt og åben, og det meste af den er faktisk først spiret frem efter at Rebild Bakker blev fredet i 1911.

Helge fortæller også med egne ord noget om området, bl.a. om Kulsvier Søren's gamle plads, der ligger næsten lige oven for det sted hvor vi er stoppet op.

At Søren var i besiddelse af ægte jysk lune, er den følgende historie et godt eksempel på. Det var nemlig sådan, at hvis Søren havde blus på alle sine 3 miles, når vinden var i vest, kunne røgen fra mileerne drive lige ned over bønderne i Rebild Skovhuse, hvilket disse til tider blev meget sure over.

Det endte med at beboerne klagede til skovrider Lorenzen, hvorfor denne aftalte med Søren at de skulle mødes oppe ved mileerne næste gang han skulle brænde. Lorenzen ville så selv se på sagen, men til den aftalte tid var Søren lige pludselig blevet syg. Dette var han også den følgende gang. Først den tredje gang kom Søren, men da var vinden også gået om i øst.

Når vi nu er ved at høre om Kulsvier Søren, er det oplagt at vi også genopfrisker historien om at det gik ham på nøjagtigt samme måde, som det gjorde for Kong Fr. 8., - de døde nemlig begge under et "damebesøg". Vi hører så om Blære Else og Søren, men Helge vil dog lige pointere, at der engang er blevet udtrykt ønske om at bevare denne historie af Kulsvier Søren's barnebarn, afdøde borgmester i Skørping, Inger Pedersen.

Hvad Helge imidlertid ikke ved, er at et andet af Søren's børnebørn, Lissi Sørensen står lige over for ham. Fmd., der i lang tid har ventet på en lejlighed til at give Helge en overraskelse, spørger diskret Lissi, om han må fortælle Helge dette, men desværre siger hun dog nej i første omgang.

Vores tur går nu videre hen langs Stendalen indtil vi på et tidspunkt drejer til venstre op ad Lynggyden mod bålpladsen oppe i Urskoven. Halvvejs oppe ad denne bakke standser Helge op, og da Lissi i mellemtiden har sagt til fmd. "Der kan da heller ikke ske noget ved at du siger det", beder fmd. nu om at få ordet.

Idet han refererer til historien, som vi lige har hørt, præsenterer han så Lissi og Helge for hinanden. Det må jo da være spændende for Helge at hilse på et andet af Søren's børnebørn!

Pga. at Helge ikke ved, at heller ikke Lissi har noget imod at historien bliver fortalt, er det morsomt at se en Helge, der for en gangs skyld ikke rigtig kan finde en grimasse der kan passe. - Undskyld Helge.

Hvad gør man så? - Finder en historie, der måske er lidt værre.

Denne handler om et besøg hjemme hos Helge af en dame fra Norge, som kom sammen med sin mor og sin datter, en flot jente på 17 år. Moderen var en ældre dame, der var her fra egnen, men som havde boet hos datteren i Norge i 40 år.

Helge fik lov til at optage på bånd, hvad den gamle dame kunne fortælle om tiden her på egnen. Men lige idet han syntes, at hun ikke havde mere at fortælle, kom han dog i tanke om, at når hun kom fra den nordlige side af Rebild bakker, kunne det måske være, at hun så havde kendt "Timanden".

Helge spurgte da, "Forresten Christiane, der var sådan en original og drukkenbolt her på egnen, som de kaldte for "Timanden", kan du huske ham? Damen så bare spørgende på Helge - hvad mener du? Hvorefter Helge gentog spørgsmålet.

Så var det at Christiane lidt pinligt sagde, "Det er ham a sidder og fortæller om. Det var min Far".

Helge citerer herefter lidt af det, som Jens Erik Nielsen har skrevet om turen op gennem Lynggyden, inden vi igen fortsætter vor tur op mod blåpladsen i Urskoven. Her skal vi svinge til højre, altså i vestlig retning. Dog kun et ganske kort stykke vej inden det atter går mod syd ned mod skovfogedboligen Tvedhus.

Denne vej hedder Planteskolevej, og også her stopper Helge for at fortælle noget fra Jens Erik Niensens turbeskrivelse. Navnet kommer naturligvis af, at der i gamle dage lå en lille skovplanteskole her ved vejen. Idag er vejen karakteriseret af at der er plantet noget så usædvanligt som en kastanieallé her lige midt i Rold skov. Dette er ikke kun til glæde for menneskene. For skovens dyr er de brune kastanier en rigtig lækkerbissen, når de er modne og falder ned om efteråret.

Vi står lige over for en gruppe halvstore graner, og dette får Helge til at fortælle om den store storm i '81. Før den tid stod der her en tæt skov af høje gamle træer, men disse segnede om sammen med en lille million andre træer i de to dage stormen varede.

Fmd. kan her supplere op med at fortælle om hvor lang tid det tog at komme frem til højspændingsstation Tinghøj nede ved Hobro den dag. Efter 3 mislykkede forsøg gennem skoven, måtte turen tilslut gå helt ud mod øst omkring Terndrup.

Helge spørger nu meget uskyldigt om fmd. aldrig har skullet arbejde, og hertil svarer Ø.P., "Jo, han har arbejdet - lidt". De er så flinke i Rold Skovs Venner.

Nu er der ikke flere pauser inden vi når ned til Tvedhus. Om det stadig er en overraskelse er svært at sige, men det var i hvert fald både hyggeligt og dejligt, at Marianne og Birgit nu stod klar til at servere vores traditionelle gløgg og småkager. Og når så vejret viste sig fra den aller smukkeste side, kunne dette jo kun være en nydelse for alle vore 93 deltagere. Det er her i Tvedhus, at forfatteren til dagens tur, Jens Erik Nielsen bor. Vi ville gerne have inviteret på et glas af Mariannes 220 volts specialgløgg, men desværre var han ikke hjemme.

Fra Tvedhus går turen så mod nordøst gennem Mørkeskov og Fruer Skov. Begge har nogle flotte beplantninger, bestående af douglasgraner, ædelgraner, egeskov og grandis. Omtrent på det sted hvor vi når til den skovpart, som hedder Kyø Skov, går vi op på bakken til venstre for at se noget interessant, nemlig en hellekiste.

Helge forklarer, at man altid kan kende en hellekiste på at stenene er flækkede, og anbragt med den lige side ind mod graven. Han fortæller også om at han og statsskovrider Preben Møller engang kom til at diskutere om på hvilken side af vejen hellekisten ligger. De kunne dog ikke nå til enighed, hvorfor det endte med at de væddede om en flaske whisky. Næste dag kørte de så ud til stedet her, og Helge sagde, "Kan du så se, her er den". Hertil svarede Preben Møller, "Så går vi lige over til min på den anden side". Der er nemlig to, men på dette tidspunkt var der kun aftegnet den ene på kortet.

Vi fortsætter gennem det område, som kaldes Troldefaldet, og lidt længere fremme er der en bøgebevoksning, hvor vi finder skovens eneste foderhus til vildtet. Her vælger vi at holde frokost og hygge os i det gode vejr.

Lige syd for denne bøgeskov ligger der en skovens smukke moser. Navnet er Krogmosen, hvilket er såre logisk, idet mosen har facon som en stor pølse, der næsten bukker begge ender sammen. I den nordlige ende blev der for ca. 15 år siden anlagt en kunstig sø. Men også her har naturens formidable evne til at retablere sig selv, gjort, at en førstegangsbesøgende overhovedet ikke vil tænke over dette.

Mosens sydende går næsten helt ud til den skovvej vi følger, og her stopper Helge et øjeblik, så vi kan høre noget om både mosen og den omgivende bevoksning, der findes i dette område. Snart efter når vi i et T-kryds frem til den gamle grænse ind mod St. Økssø mose, og herfra går turen nu atter mod nord til vores udgangspunkt i Grøndalen. Vejen har sit navn efter Ritmesterbøgen, og efter en kort vandring ad denne, ser vi på vores højre hånd en stor langdyse. Helge fortæller om hvorledes man, før mosen blev plantet til, kunne gå op på dyssen og herfra nyde udsigten ud over mosen, og videre mod St. Økssø i baggrunden.

St. Økssø mose blev plantet til under krigen, men nu er det dog meningen, når disse træer er modne til hugst, at bringe hele dette område tilbage til den oprindelige naturtilstand.

Vi følger stort set grænsen rundt om mosen til vi når ned til selve St. Økssø lige ved Obels hus. Her går der et skovspor op til venstre mod vejen hen til Bitte Hedekrog. I dag skal vi dog ikke høre om Hede Knud og hans meriter, men blot gå videre hen langs Rebild Skovhuses marker tilbage til Grøndalen.

Se, dette var en skovtur der ville noget, vi glæder os til at kunne afprøve nogle flere af slagsen, der nu findes beskrevet i Helges nye og meget flotte turbog, "Min yndlingstur i Rold Skov".

Tur 8.

Den 12. december var dagen, hvor vi skulle prøve at gentage sidste års succes i form af en tur i områderne ved Rebild med efterfølgende julekomsammen på Røverstuen. Og det gjorde vi så.

Vejrguderne havde godt nok truet med at der skulle blive et elendigt vejr over hele landet, hvilket det da også blev, undtagen lige her i Himmerland, og dette betød, at der mødte hele 112 af vore medlemmer op på turen.

Da ruten var henlagt til Vedsted- og Nørreskoven, vælger vi straks at gå gennem Rebild mod den store p-plads lige øst for byen, hvorfra der går en skovvej lige op mod planteskolen, Vedstedhus.

Helge fortæller at planteskolen desværre ikke vil være her ret meget længere. Der er kommet en ny ordførende direktør i Skov og Naturstyrelsen, og denne er meget imod at statskovene skal have planteskoler, og i særdeleshed slet ikke i Jylland. Der skal nu kun være én planteskole for hele landet, og den skal ligge i København, hvilket vil indebære at alle vore tre planteskoler i Rold Skov skal nedlægges. - Der har endda her på Vedstedhus været planteskole gennem adskillige generationer efter hinanden.

Som et dejligt minde findes der dog heldigvis et herligt fotografi, hvor Jens Hvass sidder uden for stedets kampestenshus sammen med alle plantepigerne. Et job, som egnens koner tog sig af når de havde sørget for mand, børn og huset derhjemme om morgenen. Om aftenen kunne de så tage hjem igen for at lave mad, sy og lappe tøj, og ellers hygge lidt om manden. Se, det var tider.

Turen skal nu fortsætte op gennem Vedsted Skov, omtrent til det sted hvor den store bøg, kaldet "Tykke Hedemand", stod nogle få meter fra Kirkevejen. Dette får Helge til at fortælle om hvor påpasselig man skal være, når man søger i kilderne, der skal danne grundlag for de ting man gerne vil skrive om.

Kromanden på det gamle Rebildhus, Frimuth Engelst fortalte ofte, at træet blev kaldt Tykke Hedemand efter en tidligere kromand på Gjæstgivergården i Skørping, A.E. Hedemann, der

var så tyk, så tyk. Det var skælmen skovrider Hintz, der så skulle have opkaldt træet efter kromanden. Dette kan man bl.a. læse i Helges bog, "Navnkundige træer i Rold Skov". Men man skal ikke tro på det, for 14 dage efter at bogen var udkommet, fandt Helge et gammelt skovkort, meget ældre end da Hedemann var kromand i Skørping, hvor træet allerede var angivet under navnet Tykke Hedemand.

Ovre på nordvestsiden af Kirkevejen hedder området Nørreskov. Her kan man bl.a. finde et såkaldt proveniensforsøg med forskellige arter af unge rødgraner. Der vil dog gå ca. 50 år inden Skov og Naturstyrelsen vil kunne sige, hvilken type af disse granarter man til den tid skal bruge fremover.

Vi befinder os nu i den del af skoven, som har de allerfleste kæmpehøje. Fra området her og helt over til Rebild findes der ikke mindre end 50 høje pr. km². Dette er faktisk ret imponerende, og vidner om en tidlig stor befolkningstæthed i dette dejlige område.

Vi standser ved et flot jordfaldshul for at genopfriske vor viden om hvordan disse opstår. I den forbindelse havde Helge egentlig ventet at det nye nationalleksikon, Encyklopædien, havde noget med om hvad humussyre egentlig er. Vi ved nok at humussyren opstår ved nedbrydning af organisk materiale, og at det er, som navnet siger, en syre. Men hvordan den dannes, og hvordan den kemiske sammensætning egentlig er - ikke et ord.

Ved vort 10 års jubilæum for 2 år siden var det den tidligere skovkusk Frode Gustavsen, der, forklædt som julemand, kom kørende os i møde ovre i Brændeskoven med sine to dejlige heste forspændt vognen. Det er den samme Frode, Helge nu fortæller om, da denne og hesten Musse, som de foreløbige sidste oplevede at falde i et pludseligt opstået jordfaldshul. Både vognen og Musse forsvandt med jordskredet ned i hullet - Musse i jord lige til halsen.

Helge tog senere med Frode ud for at se stedet, og kunne da ikke lade være med at spørge: "Var Musse da ikke forfærdeligt bange?" "Jo, sagde Frode, hun stod bare der og ventede på at a skulle tage hinne op igen". - Dette må da være ægte jysk sindighed.

Lige ved et vejkryds, omtrent hvor Nørreskoven går over i den del, der kaldes Slettingen, møder vi et af de vandhuller, som kaldes en sig. Det var her at Jens Hvass elskede at fortælle om hvordan brunstige kronhjørt, for at tiltrække hunnerne, kunne søle sig i mudderet og oversprøjte sig selv med sæd, hvordan de så ellers bar sig ad med det? - Men se, så kom hunnerne, føjede han til.

Vi fortsætter ned gennem Slettingen ad et skovspor, der ender lige ved den græsklædte skråning vesten for Ll. Blåkilde. Her drejer vi til venstre og følger den smukke oldtidsvej til vi atter møder et skovspor, som går op ad sydskråningen nede fra Lindenberg ådal.

Det er faktisk dette spor Helge har søgt en smule efter, idet der her findes noget meget spændende, som vi ikke før har haft kendskab til. For ligesom ovre ved Ertebølle, hvor der findes en over 150 m. lang stenrække, der peger lige op til bronzealderhøjen Myrhøj, er der her i Rold Skov en tilsvarende stenrække.

Lige efter den sidste istid var Lindenberg ådal en stor fjordarm til Limfjorden, der så senere er blevet omdannet til den nuværende ådal. Det er da ret tankevækkende, at denne stenrække peger lige ned til det sted, hvor der engang var anlagt en dæmning over ådalen. Kan den mon have været et ledespor?

Vi følger herefter den skovvej, der går lige op til Langerumhus, og her ser vi tydeligt hvad et par kraftige regnskyl kan udrette. Der kom i denne sommer to skybrud lige efter hinanden som har formået at grave en ret dyb kløft i vejens vestside. Det interessante ved dette er dog, at man her tydeligt kan se, hvorledes kalkåreerne når næsten helt op til jordoverfladen fra Rold Skovs undergrund.

Nu var der blot tilbage at følge vejen op mod Kirkevejen, og herfra fortsætte direkte tilbage til Rebild, hvor anden halvleg, nemlig vores julearrangement, skulle foregå på Røverstuen.

Dette startede med at Knud introducerede en tur til Harzen, som turudvalget med spænding havde vedtaget at ville forsøge sig med i sæson 2000. Det skulle senere vise sig, at turen allerede blev overbooket inden julearrangementet var slut, således at Hanne og Knud nu fik et positivt problem, og derfor måtte hjem og ændre på aftalerne om deltagerantallet.

Dette skyldtes måske ikke mindst, at Helge fulgte op med at vise en meget flot diasserie, som han og Marianne havde optaget fra de steder som var idéen med turen, nemlig at følge H.C. Andersens fodspor i Harzen.

Vi kunne nu gå over til det kulinariske, nemlig stegt flæsk, persillesovs og æblekage, og herunder fik deltagerne sig en overraskelse. Nemlig at Anders ankom i fuldt ornat spillende på sin sækkepibe. Et indslag som vakte stor begejstring.

Som vanligt blev denne vor sæsonafslutning afviklet under en god og hyggelig stemning. På opfordring havde Helge et stort udvalg af sine dejlige bøger til salg. Fmd. gjorde status over årets gang, med tak til Helge for at vi måtte være med i turbogen, "Min yndlingstur i Rold Skov". Og Birgit sluttede af med at overrække årets gaver til Marianne og Helge, som en lille tak for alt det de har gjort og stadig gør for Rold Skovs Venner.

Det blev sent før de sidste medlemmer sagde farvel, og en tilfreds bestyrelse dermed igen kunne glæde sig over en god tursæson.

p.a.

Tegning af to rådyr.

Turleder og turudvalg siger tak for samarbejdet til Esther og fortsætter uændret.